

Veseli Feačani.

Homer je opjevao u V. pjevanju svoje Odiseje, kako se Odisej spasio iza brodoloma i izmučen isplivao na feačko ostrvo Sheriju. U VI. pjevanju govori Odisej s Nauzikajom, kćeri feačkoga kralja Alkinaja, u VII. ulazi u kraljev dvor. Sutradan saziva Alkinoje skupštinu, da se s njom dogovori, kako će tudinca opremiti njegovoj kući. Odmah je iza toga u kralja gozba i mladež se zabavlja. Sve nam to tako ukrašeno opisuje Homer u VIII. pjevanju. Mora da su veseli ti Feačani! Samo na gozbe i zabave misle ti ljudi; samo da im je veselja! U tome naravno prednjači im i sam kralj Alkinoje. On je ranim jutrom sazvaio skupštinu; narod se brzo okupio. Tu on razlaže narodu, kako treba Odiseja opremiti kući i — gostiti se. On veli:

Nego ladu dajmo u pučinu porin'mo divnu,
Ladu prvoplovku crnu! Po narodu nek se pedeset
I dva izberu momka, junaka najbolja davno.
Vesla uz klinove dajte ladenê dobro privež'te,
Iz lađa onda izid'te i k meni gostit se brzo
Dođite u moj dom, prirediti dosta ću svima!
Momcima nalažem to, a ostali, koji ste ovdje,
Vi žezlonoše i vi, o knczovi, u krasne dvore
Dođ'te mi, stranca da ovog u domu našem gostimo.
Da se ne neća nitko! Demodoka k tome pozov'te,
Onog božanskog, što bog mu je dao, da pjesmom,
Kako mu daje srce u grudima, ljude veseli«. (VIII, 34—45).

Kako su se odazvali Feačani? je li se tko nećao? Pjesnik nam o tome kaže:

Podu u veliki dom Alkinoja, hrabrog junaka.
U sve sobe i u sve trijeme i obore ljudstvo
Silno navrvi, te mnogo mladića i staraca bješe.
Dvanaest tada ovaca Alkinoje zakolje njima,
Osam bjelozubih svinja i do dva sporohodna vola.

Glasnik je doveo i pjevača, pa ga postavi u sredini među gostima pokraj stupa. I on ima čime da se gosti.

Tada objesi zvonku oglasnik formingu o klin
Iznad glave pjevaču, navede njegove ruke,
Gdje će je naći, pred njega još postavi košaru i sto
Krasni s vinom kondir, da po volji pije iz njega.
Rukama posegnu tada za gotovim jelima oni.
I kad namire već za pićem i za jelom žudnju,
Muza pjevača potačć, da opjeva slavu junaka (67—73).

Iza pjesme traži Alkinoje, neka se narod pozabavi i borbama.
On veli Feačanima:

Čujte me sada vi, čelovođe feačke mudre,
Pojednakom smo gozbom zasladili duše i k tome
Formingom, koja uz gozbu obilatu pristaje krasno,
A sad se ogledati izid'mo u borbama svima,
Ne bi l'tudinac taj prijateljima rekao svojim,
Kada se vrati kući, koliko bolji od sviju
Pesničari i kakvi l' u rvanju, skoku i trku«.
Reče im, pa ih povede, a oni pođoše za njim (97—104).
Podu na mjesto zborna i za njima nagrnc narod
Bezbrojan (109—110).

Junaci se natječu u trku, pa u rvanju, skakanju, bacanju koluta.
To je za Feačane kao slatkiš ili orah za djecu. Odisej je umoran od
brodoloma, pa mirno promatra sva ta natjecanja. Ipak ga Eurial
pozove, ne bi li se i on ogledao u bacanju koluta. Odisej to nekako
odbija, jer progovara:

»Više mi leže jadi na duši nego li borbe,
Meni, što mnogo postradah i koji se izmučih mnogo« (154-5).

No Eurial ga podraži:

»Ti se, tudinče, meni ne činiš nalik na onog,
Koji je borbama vješt, med ljudima kakvih je mnogo,
Nego si nalik na onog, što u ladi, punoj vesala,
Brodi, poglavar mornara, sve samih trgovnih ljudi,
Misliš na tovarenje i staraš se za robu samo,
Na dobitak si brz, a na borca nalik nijesi« (159—164).

Eto, to je ideal Feačana: zabava i rvanje. Još nam bolje riše
taj feački ideal sam Alkinoje, njihov kralj:

»Pesničari nijesmo nezazorni, a ni rvači,
Nego nogama brzo trčimo, ladari smo prvi;
Vazda je draga nam gozba i kitara, kolo, i radi
Mi smo se preoblačit i kupat se toplo i spavat« (246—249).

Mladež vodi kolo, dok slijepac pjeva uz formingu. Tada Odisej
priznaje Alkinoju:

»Silni Alkinoje kralju, med ljudima odlični svima,
Ti si se hvalio sam, da imaš prve igrače.
Sve je to doista tako; obuzima čudo me motreć« (382—384).

Homer dalje opisuje, kako prvaci naroda daju Odiseju razne da-
rove. I opet slijedi gozba, ili bolje reći, nastavlja se, jer zapravo nije
ni prestala. Ta i zabava je dio te gozbe.

Odisej zaplače, kada je slijepac u pjesmi spominjao sve borbe
pod Trojom, pa i njega. I sad na poziv kralja Alkinoja pripovijeda on
do u kasnu noć.

Mnogi će na ovaj opis pomisliti: Sretan li je taj narod, koji tako lijepo uživa! To je idealan narod; to je divan ideal!

Ideal?

Do toga je »ideala« bio dopro i rimski narod, ali u doba svoje — d e k a d e n c e. I on je tražio i imao zabava i provodio je bezbrižan život, jer su mu narodni prvaci davali zabava i hrane. No to je bilo u doba, kada je senat izgubio bio sav ugled, a uporedo s njime i narod i ugled i slobodu. To je bilo u vrijeme, kad su u rimskog naroda postojali još samo »tragovi umiruće slobode« (Tacit: Vestigia morientis libertatis). Jao narodu, koji pretežno misli na zabave i nema ozbiljnije brige! Kako je žalosno bilo u Rimu i uvoj rimskoj državi, kad idealima puka postadoše: panem et circenses! Kako li Juvenal sažalno to spominje u jednoj svojoj¹ satiri! To je bilo doba, kada je svaki demagog poput Antonija u Sakespearovu »Julije Cezaru« mogao da preokrene puk, na koju je stranu htio. To je bila lađa, kojom su se svi valovi ljudskih strasti mogli igrati po miloj volji. Nije ni čudo: gdje je srce puno površne zabave i igre, tu nema mjesta ozbiljnijim mislima, pa tu stoga nema ni ozbiljnijeg ponašanja; tu se ne cijene načela ni kreposti; tu se ne haje za duševnom visinom i slobodom, pa ni za političkom. Lukavi političari i danas, koji hoće da se što dulje održe na vlasti, izmišljaju zabave za puk, za široke mase; žele da ih drže u nekoj ugodnoj hipnozi. Nekrjeposni vlastodršci ne vole stoga ozbiljne ljude; neugodni su im kao i Shakespearovu Cezaru:

Ja želim, da su oko mene krepki
I glatko očešljani ljudi, oni,
Što noću spavaju. Taj Kasije je
Sav nekud mršav i izgladnio.
On odveć misli — takvi ljudi su
Opasni (Julije Cezar 1, 2).

Nema sumnje, onaj je narod u dekadenci, moralnoj i biološkoj, koji se previše zabavlja. Je li zaista tako i danas?

Jest. Pogledajmo nekoju obitelj — a obitelj je mali grad, državica. Što tu vidimo? Samo rasulo u svakom pogledu; tu su luksus i neumjerenost druga narav; tu brzo propadne očevina pa se seže lako i za tuđim; ne žaca se ni prevare, ni potvore, ni podmetnuća, ni preljuba, ni samoubojstva. Tu nema obiteljske zajednice, pa nema ni srca, ni ljubavi, ni načela; ništa nije tu sveto, pa ništa ni odvratno. To je tamnica, u kojoj živi skupa nekoliko ljudi, jer ih još veže koja stara predaja ili lični egoizam, nada u diobu baštine. Tu otac nema

¹ Qui dat olim.

Imperium, fasces, legiones, omnia nunc se
Continet, atque duas tantum res anxius optat,
Panem et circenses (Narod, koji je nekoć dijelio vlast, pokrajina i sve,
sada skromno šuti, jer sve je misli upro na dvoje: kruh i zabave).

kada ni da upoznade svoju djecu, kamo li da ih sustavno odgaja; u večer dolazi kasno kući, kada djeca već polijegaše; jutrom opet odlazi u ured i na posao, a da djece nije pravo ni vidio. I majka? Ona misli neprestano na odijela, nova društva i poznanstva, obiteljske čajanke, prigodne plesove, dogovore i sjednice, kazališta i užine. Njezina glava dimi od novih projekata i zabava. I tekar kada dode nedjelja ili blagdan! Djeca idu na svoje zabave, otac u svoje društvo, mati opet na drugu stranu. Sve se razbjegne kao rakova djeca. U takovoj obitelji nema kućnog, obiteljskog, jedinstvenog života obiteljskih članova. Takova obitelj je karikatura obitelji. Ovakove obitelji Bog »ostavlja da lutaju po pustinji, gdje nema puteva« (ps. 106, 40). U sjev. Americi — u toj zemlji auta — uvukao se u novije doba zao običaj, da obitelji već u subotu navečer odlaze na izlet i ostaju do u kasnu noć u nedjelju ili čak do ponedjeljka u jutru. Što je posljedica toga? Članovi obitelji postaju si sve više tuđi; zapuštaju vjerske dužnosti, nemaju prigode da goje obiteljske krjeposti. Slično se opaža sada i s uvedenjem radija u obitelji. Ljudi prisluškuju koncerte, pjevanja, predavanja, deklamacije do u kasne ure, pa nemaju kada da govore o ozbiljnim stvarima ili o prilikama i potrebama članova obitelji. To je zaista kuća, koja je sagrađena na pjeskovitom tlu. A što je Isus kazao o takovoj kući? »I udari pljusak, i navali bujica, i dunuše vjetrovi, i udariše na kuću onu, i pade, i sasvim se razvali« (Mat. 7, 27). Eto razloga, zašto nestaje ženske vjernosti, očinske ljubavi, dječije odanosti iz naših obitelji; zašto su ženidbene rastave na dnevnom redu i kod uglednih obitelji. Premnoge zabave podgrizu obitelj kao crv, pa ona pada i kod najmanjeg vihora ljudskih strasti. Vrućina uživanja ili pohlepa za zabavama neda nam, da ozbiljno shvaćamo život i svoj životni cilj; nemamo vremena za misli o vječnosti, o prekogrobnom životu, o božanskim načelimo pa se ispunja kod naših savremenika Jeremijino proročanstvo: »Sva će ta zemlja opustjeti, jer nitko ne razmišlja umom«. (12, 11).

Ne prolazi bolje ni pojedinac čovjek, u kome vrije feačka krv. Uzmimo kao primjer jednog modernog intelektualca, ali puna »idealizma« kralja Alkinoja. Takav Feačanin ustane u 7 ili 8 sati. Prva mu je misao o večernjoj predstavi u Tuškancu; odmah naređuje sluškinji, da kupi ulaznice. Odlazi u kavanu na dogovor, jer će njegovo društvo, u kome je on tajnik, ovih dana davati soireju. Tu se vijeća, dok je već trebalo biti u uredu. Iza najslužbenijih sata eto ga kući, da štogod založi, pa bježi odmah u kavanu, gdje ga čeka uži krug znanaca. Tu se debatira, politizira do uredovnog sata. Iza ureda ide se ljeti na kupanje, zimi u kino ili kavanu; na večeri je sad kod jednog prijatelja, sad kod drugoga i tu pije »za Ilire« do malih sati. U nedjelju se program popunjuje polaskom »matineja«, javnih skupština stranke i predavanja o demokraciji; popodne u sportska

društva. Dođe ljeto, treba na more; nastane zima, valja ići na Triglav. Je li na prolazu kakovo kabaretsko društvo, već je na vrijeme obaviješten i upućen u sva svojstva svih tih članova. I tekar novine! Prima ih u kuću na svoje ime pet; u kavani mora sve domaće i glavne strane svaki dan pregledati. On prati političke promjene, padanje kursa; znade za sve uspjehe i neuspjehe svakog nogometaškog i inog sportskog društva. A obitelji? Vidi je na okupu, kada polazi na užinu bratiću Toši. Djeca su predana sluškinji, žena svojim hirima. Tu obitelji zapravo i — nema. Nije čudo, da alkohol, putenost, rasipnost, službeni ateizam, bezbroj ljudskih strasti hara u srcu i duši ovog intelektualca. Takav čovjek postaje žrtvom svojih navika i zabavnog života; on biološki degenerira. I to od njega prelazi na djecu, koja se začnu u takvom stanju.² Sve su to žrtve društvenih obzira ili uredbi, pa ih treba požaliti. Ipak ti ljudi mogu i moraju prekinuti te lance, te feačke prakse.

Spemenuh ateizam, praktični ateizam. Ta ovakovi su tipovi modernih intelektualaca kao i obitelji najpodesnije tlo za svaku novotariju, pa i vjerski indiferentizam i praktični ateizam. To su vjerski prazne glave: ne poznaju ni vjere ni njezinih načela, pa se njih i ne drže. To su moderni Lepidi, o kome reče Shakespearov Cezar:

Praznoglav čovjek, te se hrani jadnim
I otrcanim imitacijama,
Što postaju mu navikom tek onda,
Kad zastare i kad ih drugi ljudi
Već odbace (Jul. Cezar 4, 1).

Velika nam dakle prijeti pogibelj, ako naša inteligencija, naši gradovi, naše obitelji, naš puk pođe tragom veselih Feačana. Izgubit ćemo Boga ispred očiju, a s njime i izvor nadnaravnog i pravog života. Samo je »Bog svijetlo i u njemu nema nikakve tame« (1 Iv. 1, 5). I što Bog traži? Da on, samo on i njegova načela budu trajno pravilo našeg življenja. On veli: »Ja sam put, istina i život« (Iv. 14, 6).

★

Vrijednost našeg života ne može da stoji u tome, koliko se u svijetu naužijemo. Ta naše je srce bezdan, pravi vulkan i sve proždire kao vatra, štogod tamo baciš. Ništa prolazna, zemaljskog ne može da nas zasiti. Srce, duša naša je stvorena za nezmjerno i vječno biće, za Boga. Ni zabave, ni gozbe, ni rvanja, ni bacanje koluta, ni trčanje ne mogu da zatome glas naše nutarnjosti, koja hlepi za Bogom neizmjernim kao suncokret za suncem, ptica za toplim jugom, bilina za zrakom. Moderni čovjek, koji je daleko od kršćanstva, boji se ovog svojeg nutarnjeg bezdana; hoće u svojoj kratko-

² Iznesoh jedan primjer, jer mnogi žalibože nastoje da dostignu tog »veselog Feačenina«.

vidnosti, da ga ušutka, da ga uništi pomoću neprestanih zabava. Moderno pokoljenje okreće glavu od strogih zahtjeva katoličke Crkve kao da je ona strašna Haribda, ali odmah upada u ralje nemile Skile, u pohlepu za neprestanim zabavama. I kakova je Skila?

Dvanaest nogu ona imade, a sve su gadne,
I šest predugačkih ima vratova, a na svakom vratu
Strašna je glava, i po tri u glavi svakoj su reda
Čvrstih i gustih zuba, što puni su crne smrti (Odiseja 12,
89—92).

Reći će mi ovdje netko: Što si ti protiv svake radosti? ti bi hotio da živimo kao stari pokornici u pustinji! Mi smo moderni, i hoćemo da uživamo.

Polako. Sjedi slobodno krivo, ali sudi pravo. Ne pretjeravaj. Nije nitko protiv umjerenog i pravog veselja i zabave; naprotiv svak pametan mora ustati protiv feačkog idealizma, protiv pretjeranog uživanja, gdje čovjeku znatan dio dana prolazi u površnoj zabavi i tome žrtvuje i svoje dužnosti i sposobnosti. Nitko neće pokuditi pristojno odijelo, ali se razborime ne sviđa glupi luksus. Est modus in rebus. Sv. Pavao potiče Korinćane: »Veselite se« (2 Kor. 13, 11). Jednako i Filipijane (2, 18; 4, 4) i Solunjane (1 Sol. 5, 16). Prvima on dovikuje: »Bog ljubi vesela darovatelja« (2 Kor. 9, 7). I psalmista nas potiče: »Radujte se u Gospodinu; veselite se svj koji ste prava srca« (ps. 31, 11). Dakle je veselje dobro i Bogu milo. I što čitamo o vinu, vrijedi o svim umjerenim i doličnim zabavama. Crkvenjak piše: »Vino, ako ga umjerenom pijemo, razveseljuje srce i dušu« (31, 36). Ali već prije toga veli: »Vino je od početka stvoreno na veselje i ne za pijanstvo« (31, 35); pa opet nadodaje: »Vino, ako ga neumjerenom pijemo, prouzrokuje prepirke, srdžbu i mnogo propasti. Ako vino neumjerenom pijemo, ono donosi duši gorkost« (31, 38—39).

I naša katolička društva treba da pripaze, kako ne bi odgajala prečestim zabavama vesele Feačane. Svako katoličko društvo neka glavni rad koncentrira oko uzgoja nutarnjeg čovjeka, a ne oko zabava, glavno tu moraju biti vjerske i čudoredne prakse. Sve treba da ima svoje vrijeme. »Vrijeme je plaču, vrijeme je smijehu« (Propovjednik 3, 4) i Bog« je sve učinio, da je lijepo u svoje vrijeme« (ib. 11).

Završimo: Čuvajmo se nemirne krvi preveselih Feačana!

A.

